

Vážení čtenáři,

dovolujeme si Vám předložit první číslo již čtvrtého ročníku časopisu Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání a v součtu již desáté číslo tohoto časopisu, který se věnuje vzdělávacím gramotnostem. Výzva do prvního čísla čtvrtého ročníku byla otevřena všem autorům, kteří se zabývají vzdělávacími gramotnostmi a příbuznou tematikou. Redakce časopisu přesto obdržela především příspěvky zabývající se čtenářskou gramotností.

Co tedy čeká čtenáře v tomto čísle? Jak již obsah naznačuje, pro čtenáře jsou připraveny celkem čtyři studie, z čehož tři jsou tematicky zaměřeny na zmíněnou čtenářskou gramotnost, ovšem každá studie se zabývá touto problematikou z jiného úhlu. Čtvrtá studie se věnuje informační gramotnosti. Číslo nabízí také různé typy studií: metodologická studie přinášející teoretická východiska zaměřující se na schopnosti dětí identifikovat začáteční slabiky ve slovech a dvě výzkumné studie, z nichž první se zabývá projektem rozvíjení čtenářské gramotnosti žáků s lehkým a středně těžkým mentálním postižením. Druhá výzkumná studie je v tomto čísle jediným příspěvkem z oblasti informační gramot-

nosti a seznamuje čtenáře s představou digitálně gramotného člověka u studentů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Čtvrtým typem je přehledová studie, ve které se autorka zabývá tématem elektronických knih a audioknih v souvislosti s rozvojem čtenářství u dětí. Mimo zmíněných studií zde naleznete také recenzi kapitoly *Developmental Dyslexia in Czech and Slovak*, která je součástí publikace *Developmental Dyslexia Across Languages and Writing Systems* vydané nakladatelstvím Cambridge University Press. Závěrem se můžete dočíst v informativní zprávě o dění na devátém ročníku konference Národního semináře informačního vzdělávání – Knihovna jako vzdělávací prostředí 2020. Dále si představíme podrobněji jednotlivé příspěvky.

Nyní podrobněji k jednotlivým příspěvkům.

Prvním příspěvkem autorky Moniky Máčajové je metodologická studie shrnující teoretická a výzkumná zjištění věnující se problematice identifikování začátečních slabik ve slovech. Autorka si ve výzkumné části kladla za cíl zjistit míru schopnosti u dětí izolovat první slabiku ve slově. Prezentované výsledky výzkumu, kterého se účastnilo celkem 866 dětských respondentů ve věku čtyři

až sedm let, jsou součástí projektu *Vývoj diagnostického nástroje na hodnotenie úrovně fonematického uvedomovania u detí v predškolskom veku* orientovaného na vývoj komplexního nástroje hodnotícího úroveň fonematického uvědomování.

V pořadí druhá výzkumná studie autorek Markéty Švamberg Šauerové a Libuše Špičákové nabízí zajímavý vhled do problematiky rozvíjení čtenářské gramotnosti u žáků s lehkým a středně těžkým mentálním postižením prostřednictvím cíleného navyšování pozitivního vztahu k četbě formou prvků zážitkové pedagogiky. Autorky projektu podporujícího právě rozvoj čtenářské gramotnosti u těchto žáků ve své studii vycházejí zejména ze studia historických pramenů, dlouhodobé analýzy literární tvorby pro děti a mládež, projektování činností využitelných ve školní i rodinné edukaci k podpoře čtenářství dítěte založené na studiu odborných pramenů z oblasti zážitkové pedagogiky a projektového vyučování. Výsledky projektu tak slouží především jako návodné příklady pro rozvíjení čtenářských kompetencí ve výuce v této zatím nepříliš podporované skupině žáků právě z hlediska čtenářské gramotnosti.

Třetí výzkumná studie autora Michala Černého se jako jediná z představených příspěvků zabývá tématem informační gramotnosti. Cílem tohoto příspěvku je seznámit čtenáře s identifikací, jakým způsobem si studenti Filozofické fakulty Masarykovy univerzity představují digi-

tálně gramotného člověka. Vyhodnocená data z dotazníkového šetření, na které odpovědělo celkem 108 studentů primárně z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, předkládají konkrétní názory studentů o představě digitálně gramotného člověka. Na tento výzkum, který je prvotní sondou zkoumající představu o digitálně gramotném člověku budou navazovat další šetření zabývající se danou problematikou.

Čtvrtou a zároveň poslední studií tohoto čísla je přehledová studie autorky Lenky Zemanové, která nese název, *Není kniha jako kniha aneb o e-knihách a audioknihách*. Text se věnuje tématu elektronických knih a audioknih a popisuje jejich souvislost se čtenářstvím dětí a rozvojem čtenářské gramotnosti. Přehledová studie poukazuje na souvislost u zvyšování motivace dětí ke čtení při vhodném využívání digitálního čtení a audioknih především u dětí ze slabšího socioekonomického zázemí. Autorka se zabývá prozatím nepříliš reflektovaným tématem, které stále není v odborné literatuře pevně ukotveno. Ve svém textu se opírá především o zahraniční výzkumy a výsledky mezinárodního testování PISA.

Dalším příspěvkem je recenze již zmíněné kapitoly – *Developmental Dyslexia in Czech and Slovak*, kterou naleznete v publikaci *Developmental Dyslexia Across Languages and Writing Systems*. Tato kapitola se zaměřuje na výsledky dlouhodobého studia nejen teoretických východisek, ale i podrobných analýz klinických

a vzdělávacích přístupů a výzkumných poznatků o dyslexii v českém a slovenském jazyce z hlediska perspektivy vývoje jazyka.

Závěrečným příspěvkem tohoto čísla je zpráva informující o uskutečněné deváté konferenci pod názvem *Národní seminář informačního vzdělávání – Knihovna jako vzdělávací prostředí 2020*, která se uskutečnila v tomto roce v Brně a přinesla mnoho podnětných příspěvků týkajících se rozvoje knihovnictví a jeho udržitelnosti.

Doufáme, že aktuální číslo si nalezne cestu nejen k výzkumníkům zabývajících se čtenářskou gramotností, ale také k výzkumníkům zaměřujících se na odlišné oblasti vzdělávání. Mimo jiného v tomto čísle naleznete také v závěru jména všech recenzentů, kteří se podíleli na vyhotovení odborných recenzních posudků v uplynulém roce 2019. Touto

cestou proto celá redakční rada děkuje recenzentům za jejich čas, podnětné připomínky a zpětnou vazbu, kterou autorům příspěvků poskytli. Samozřejmě také děkujeme všem autorům, kteří svůj příspěvek do našeho časopisu zaslali.

Co se chystá dalšího? Dále se můžete těšit na druhé číslo čtvrtého ročníku časopisu, které nemá monotematické zaměření, ale je otevřeno všem autorům. Pokud byste měli zájem přispět svou teoretickou, metodologickou, přehledovou či metodologickou studií nebo zprávou či recenzí odborného periodika do dalších čísel našeho časopisu, neváhejte se obrátit na naši redakční radu prostřednictvím kontaktního emailu gramotnost@pedf.cuni.cz.

Anna Kucharská
Monika Kadrnožková